

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ

NATIONAL SCHOOL OF JUDGES OF UKRAINE

**Участь в судовому процесі сторін,
що не мають представників (адвокатів) та
координація їх дій**

Основні проблеми, що виникають при участі в судовому процесі сторін, які не мають представників:

- ♦ юридична необізнаність ;
- ♦ балакучі сторони ;
- ♦ впевненість у перемозі сторони ;
- ♦ конфліктні сторони ;
- ♦ сторона яка вважає що суд зобов'язаний вирішити її проблему навіть при недостатній своїй участі наданні доказів

Юридично необізнані сторони

- ❖ Потребують багато уваги і зусиль судді
- ❖ Часто такі сторони навіть не розуміють функцій і повноважень судді
- ❖ Часто вони навіть не допускають, що суд може прийняти рішення не на їх користь
- ❖ Такі особи найчастіше і допускають порушення процесуальних норм чи не сприймають їх положень
- ❖ Можуть не пов'язувати процесуальними нормами і тому ігнорувати їх
- ❖ Часто неможливо одразу отримати юридичні консультації або поради від судді

**Проблема балакучості учасників справи під час
судового засідання, у тому числі не шло
предмета позову, та осіб, які розмовляють у залі
судового засідання притаманна багатьом людям,
як риса характеру особи**

Балакучими можуть бути :

- ❖ **Сторони;**
- ❖ **Треті (чи заінтересовані) особи;**
- ❖ **Представники сторін;**
- ❖ **Свідки;**
- ❖ **Особи, що присутні в залі**

Особливості роботи з особами, які впевнені, що сул зобов'язаний вирішити їх проблему

Ознаки даної категорії осіб:

- ❖ Юридична необізнаність :
- ❖ Не розуміння загальних принципів судочинства :
- ❖ Не розуміння функцій суду, мех. розгляду позову та можливого прийняття рішення тош :
- ❖ Вважають що суд - це місце де суддя вирішить всі її проблеми.

Конфліктують сторони як правило з таких причин:

- ◆ позумівши по іншим чином вони не можуть захистити свої права;
- ◆ бажаючи досягти необхідного результату за будь яких обставин;
- ◆ відношення до іншої сторони з неприємною зв'язку з порушенням їх права за захистом щодо якого вони і звернулися до суду;
- ◆ з інших особистих причин, що стимулювало виникнення конфлікту.

Такі особи:

- ◆ Займають пасивні позиції :
- ◆ Перехитають свої права і обов'язки з доказування на її користь на судді :
- ◆ Не аргументують свою позицію не доводять правильність своєї вимоги :
- ◆ Просто подають до суду позовну заяву вважаючи що суддя сам повинен розібратися в суті позову та прийняти рішення на його користь

Особливості впливу на осіб, що намагаються конфліктувати в засіданні

Проблема конфліктності особи

Конфліктність –

(лат. *conflictus* - зіткнення, сутичка) -
зіткнення протилежних інтересів і поглядів,
напруження і крайнє загострення
суперечностей, що призводить до активних
дій, ускладнень, боротьби, що
супроводжуються складними колізіями.

НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ВПЛИВАЄ:

- **ВМІННЯ СЛУХАТИ ТА СТАВИТИ
ЗАПИТАННЯ**
- **РІВЕНЬ ВОЛОДІННЯ ЗАСОБАМИ РИТОРИКИ**
(ГОВОРИТИ ЗРОЗУМІЛО, ЧІТКО, ЛАКОНІЧНО,
ПРАВИЛЬНО, ОБРАЗНО І ВВІЧЛИВО)
- **ВОЛОДІННЯ НЕВЕРБАЛЬНИМИ ЗАСОБАМИ**
(МОВА ТІЛА)

ПРИ ВРЕГУЛЮВАННІ КОНФЛІКТУ ПОВИННІ ПЕРЕВАЖАТИ:

- **такт, терпіння, позиція «здорового глузду»**
(надайте можливість висловити позицію кожному учаснику конфлікту, але не допускайте їх надмірної емоційності, ставлячи їм логічні питання)
- **почуття врівноваженості та самоконтроль**
(не заглиблюйтесь в ситуацію дуже емоційно, зберігайте відстороненість але не байдужість)

Для того, щоб правильно вести процес в неординарних ситуаціях суддя повинен володіти деякими навичками, зокрема:

- ❖ **Правильно роз'яснити права та обов'язки.**
- ❖ **Поступово роз'яснити наслідки вчинення чи не вчинення певних дій.**
- ❖ **Уміти вести процес одночасно доступно і безсторонньо.**
- ❖ **Уміти правильно сприймати та інтерпретувати особу в межах позову, що розглядається;**
- ❖ **Мати витримку та бути готовим до нестандартних ситуацій**

Особливості поз'яснення прав та обов'язків:

- ❖ Необхідно враховувати:
- ❖ Вік;
- ❖ Освіту;
- ❖ ЖИТТЄВИЙ досвід;
- ❖ Соціальний статус

Також треба переконатись наскільки чітко розуміє сторона юридичні наслідки вчинення або не вчинення певних процесуальних дій (визнання позову, відмова від позову, мирові угода тощо)

Процес необхідно вести так, щоб у сторін не виникало сумнівів у тому, що суддя віддає перевагу певній стороні

❖ Для цього необхідно звертати однакову увагу усім сторонам щодо:

❖ Роз'яснення прав та обов'язків;

❖ Можливості вчинення певної процесуальної дії;

❖ Роз'яснення наслідків цієї можливості, позитивних у результаті їхніх процесуальних дій чи бездіяльності

Реакція судді на вихід сторони за межі процесуальних правил:

- ❖ Роз'яснити процесуальну норму що регулює дану ситуацію ;
- ❖ Зробити зауваження та вказати стороні на її неправильну поведінку ;
- ❖ Застосувати заходи процесуального примусу

Процесуальні засоби впливу судді на юридично необізнаних сторін

- ❖ Роз'яснення процесуальних і матеріальних норм:
- ❖ Роз'яснення наслідків недотримання процесуальних норм:
- ❖ Роз'яснення наслідків вчинення або не вчинення певних процесуальних дій:
- ❖ Роз'яснення права сторони звернутися за консультацією до адвоката або до юристської консультації (у випадку, якщо сторона намагається отримати цю консультацію у головуючого):
- ❖ Роз'яснення можливості застосування судом заходів процесуального примусу.

Способи впливу головуючого на балакучих сторін:

- ◆ Роз'яснення обов'язку говорити по суті та в межах позову;
- ◆ Робити зауваження особам, коли вони починають виходити за межі позову;
- ◆ Роз'яснити можливість застосування до них більш суворих заходів за неповагу до суду

Способи впливу головуючого на інших балакучих осіб, що перебувають в залі судового засідання

- ❖ Роз'яснити особам, що перебувають в залі їх обов'язок зберігати тишу;
- ❖ Попередити про можливість застосування до них заходів процесуального примусу;
- ❖ Попередити про можливість застосування адміністративної відповідальності за неповагу до суду;
- ❖ Видалення порушника із залу (дуже дієво впливає на інших осіб, що знаходяться в залі)

Роз'яснення обов'язків та попередження про відповідальність доцільніше здійснювати перед судовим засіданням

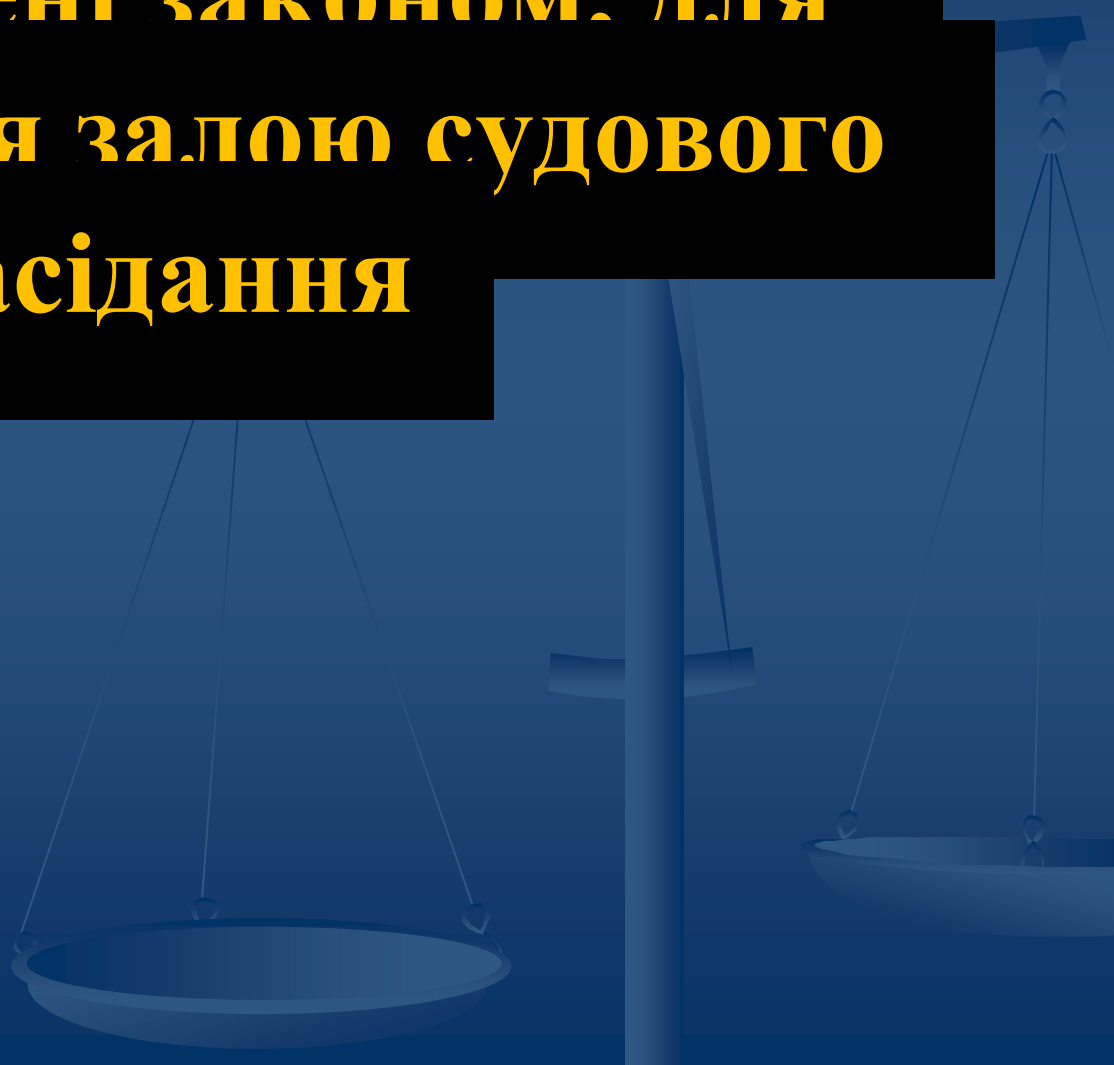
У випадку участі сторін, які не розуміють принципів судочинства, суддя має роз'яснити їм:

❖ **Принципи судочинства зокрема змагальності та диспозитивності, що визначені процесуальним законом ;**

❖ **Її права та обов'язки з тому числі показувати предмет позову безпосередньо під час судового розгляду справ ;**

❖ **Можливість залучення до справи фахівця (адвоката)**

**Інші процесуальні дії судді,
передбачені законом, для
управління залом судового
засідання**

Заходи процесуального примусу (ст. 143 ЦПК України)

- **Цивільний процесуальний примус** — це сукупність передбачених нормами ЦПК заходів примусового впливу (дій), які покликані до спонукання відповідних осіб до виконання встановлених у суді правил, добросовісного виконання процесуальних обов'язків, припинення зловживання правами та запобігання створенню протиправних перешкод у здійсненні судочинства.

Підстави та порядок застосування заходів процесуального примусу та їх види визначено у статтях 143- 148 ЦПК України.

Види заходів процесуального примусу (ст. 144 ЦПК України)

- Попередження
 - Видалення із залу судового засідання
 - Тимчасове вилучення доказів для дослідження судом
 - Привід
 - Штраф
-

Запитання для обговорення (1)

- ❖ Які заходи процесуального впливу необхідно було вжити судді до особи, яка перериває пояснення іншої сторони?
- ❖ На які повелінкові моменти відповідача мав відреагувати суддя?
- ❖ Як суддя мав реагувати на висловлювання позивачки не адресовані відповідача?
- ❖ Як суддя мав діяти при взаємній суперечці сторін?

Запитання для обговорення (2)

- ◆ Чи суддя вжив достатні заходи до відповідача, який переривав пояснення позивачки?
- ◆ Лі судді щодо відповідача вчинені в межах процесуальних повноважень головуючого?
- ◆ Відповідач мав право отримати дозвіл судді висловитися в судовому засіданні про наболіле?

